

■ Вёскі, якія знікаюць: апошнія жыхары

Астроўе Маларыцкага раёна

Двухсотгадовы дуб, крыж у гонар Рамуальда Траўгута ...і двое жыхароў

Астроўе хоць і недалёка ад шашы размешчана, але надзейна схавалася ў лесе. Тут кожны дом стаіць як асобная сядзіба, акружаная лесам. І першы ад дарогі дом — Віктара Трафімука. Віктар Андрэвіч пакуль яшчэ не пастаянны жыхар вёскі, маецца на ўвазе паводле дакументаў, але хутка ім зробіцца. Скажаў, што мае намер замацаваць свой статус рэгістрацый на месцы жыхарства. А жыць ён тут ужо некалькі гадоў. Цікава, што цяперашні руплівы гаспадар утульнай сядзібы нарадзіўся і вырас у гэтай вёсцы. Але вымушаны быў з'ехаць у 14 гадоў.

— Так атрымалася, што з гэтага ўзросту давялося зарабляць на хлеб, — расказвае пенсіянер. — Маці памерла, бацька на той час стаў інвалідам, а нас было чацвёра. Вось і паехаў я ў Казахстан, куды яшчэ раней накіраваліся сваякі і дзе на цалінных землях добра плацілі. Жыў і працаваў там, пакуль не прызвалі ў армію, служыў у Сярэдняй Азіі. А пасля службы ўсё ж вярнуўся на радзіму. Уладкаваўся ў транспартную арганізацыю ў Кобрыне, там, можна сказаць, адпрацаваў да пенсіі.

А пасля выхаду на заслужаны адпачынак былога вяскоўца пацягнула ў родныя мясціны. Бацькоўскага дома ўжо не было, але стаяла закінутая, занябная, можна сказаць, нічыйная хата хроснай маці Віктара. Вось за яе адраджэнне ён і ўзяўся. Дом давялося фактычна аднавіць, усё папраўляў: вокны, сцены, столь, падлогу. Але цяпер гэта вельмі прыстойнае жыллё. А вакол разбіты ўзорна-паказальны агарод, у двары стаяць вулі, зараз гэта галоўны клопат гаспадары. Віктар Андрэвіч займаецца пчоламі, мае свой мёд. Словам, на гаспадарцы заняты з ранку да вечара. І вось што ён сказаў: «Многа дзе быў за сваё жыццё, працаваў, служыў у некалькіх рэспубліках былога Саюза, жыў у Кобрыне і іншых гарадах. А прыехаў сюды і зразумёў, што тут мне найлепей, у роднай вёсцы. Тут адчуў душэўны спакой». Цяпер ён актыўна агітуе сына ў вольны ад работы час заняцца сельскай гаспадаркай. І той ужо схіляецца да думкі, каб пасадзіць на бацькавым участку сад. І заняткаў цікавы, і для сям'і можна капейку дадатковую зарабіць. А тут, глядзіш, і ўнукі пад'едуць, дапамагаць прызвычваюцца. Трэба ж, каб памяталі свае карані.

Другая жыхарка, правільней скажаць, першая, галоўная захавальніца вёскі — Вера Емяльянаўна Ра-

дзяюк, жыць тут больш за паўвека. Нарадзілася і вырасла 85-гадовая жанчына ў суседняй вёсцы. Тут і апынулася па шлюбе, пабудавалі з мужам хату, дзе яна жыць і цяпер. Недалёка ад дома стаіць аграмадны дуб-волат. Гаспадыня расказвае, як у 1950-м, калі яна стала жыхаркай Астроўя, старыя людзі казалі, што дубу больш за сто гадоў. Цяпер, значыць, пад дзвесце. Перажыў гэты дуб і войны, і рэвалюцыі, і, мяркуючы па пышной лістоце, ядрэнна сябе пачувае. Наогул, тут дубоў многа, спрыяльная, відаць, для іх зямля. А землі тутэйшыя — былі фальварак Рамуальда Траўгута, аднаго з кіраўнікоў паўстання 1863 года, пакаранага смерцю ў Варшаве. У гонар гістарычнага дзеяча побач з вёскай устаноўлены крыж на папаментаце з каменю.

Ёсць крыж і на самым уездзе — вясковы абярэг. Яго падтрымліваюць і прыбіраюць дачкі Веры Емяльянаўны. Ёй самой цяпер цяжка

ўпраўляцца нават па сваёй невялікай гаспадарцы, — ногі баяць.

— А раней, — расказвае пенсіянерка, — была адной з першых працаўніц у калгасе, 41 год адпрацавала ў гаспадарцы, больш за 10 гадоў была звеннявой паляводчай брыгады.

У шэфлядцы ветэран працы захоўвае значкі, граматы, іншыя адзнакі за работу. На палых у тую пару было працаваць цяжка, усё рабілася ўручную. Адны буракі апалоць колькі сіл патрабавалася. Ну і вядома, свая гаспадарка была немалая: карова, свінні, куры. Дваіх дачок выгадавалі з мужам. Цяпер яны маці даглядаюць. Малодшая дачка з Кобрына прыязджае кожны тыдзень. Гэта яе клопатамі ўвесь двор уяўляе сабой клетнік з клумбаў розных формаў. Прыгожа цвітуць пшчотна-ружовыя ружы.

— Нешта іх менш стала, ці гэты год неспрыяльны, — са шкадаваннем адзначае гаспадыня. — А тыя

гады ружы цвілі, аж вочы радаваліся. Нейк вадзіць аўтакрамы (яна разварочваецца акурат за варотамі Веры Радзюк. — Аўт.) папрасіў нарэзаць букет, сказаў, што ў жонкі дзень нараджэння. Я і зрэзала пяць руж, — працягвае пенсіянерка — Дык ён потым расказваў, што амаль месяц стаялі ў вазе. Жонка гаварыла, што такіх раней не сустракала. Нават пачастунак для мяне перадала.

Аўтакрама прыходзіць тры разы на тыдзень, так што купіць прадукты — не праблема. Паштальён таксама прыежджа тры разы ў вёску, бо бабулька выпісвае абласную газету, а потым пашкадала яго, сказала, каб прывозіў у суботу ўсе тры нумары: «Я і ў выхадныя ўсе газеты па чарзе прачытаю». Пастаянная жыхарка Астроўя чытае газеты, глядзіць тэлевізар. І ў дыскусіі на палітычную альбо сацыяльна-эканамічную тэму яе не правядзеш. Спрабавала адна прадавец аўтакрамы давесці, што на самым высокім узроўні заяўлена аб нерэнтабельнасці гандлёвага абслугоўвання вёсак з малой колькасцю жыхароў. Дык бабулька ёй заявіла, што сама чула з экрана ад кіраўнікоў дзяржавы адваротнае, а маладзіца няхай не пераварочвае інфармацыю, а лепш займаецца сваёй справай.

Адразу відно, што Вера Емяльянаўна — чалавек з актыўнай жыццёвай пазіцыяй, такой яна некалі была працаўніцай, такой застаецца і цяпер. Пытаюся, ці не страшна жыць ёй тут. Дом адзінага суседа крыху воддаль, праўда, летам ёсць яшчэ адзін чалавек, які пражывае часова, але ён не вельмі надзейны ў сэнсе паводзінаў. Пенсіянерка адказвае па-філасофску:

— А чаго баяцца? Страшнейшага за смерць нічога не бывае, а я яшчэ нікому не ўдалося пазбегнуць. Так што жыву спакойна, — а потым крыху веселей дадае: — Вунь жа ў мяне які ахоўнік Джэк, — і ківае на паляўнічага сабаку, што каля хлява выглядае з будкі.

Са старшынёй сельскага Савета Аляксандрам Пятручыкам спрабуем не пагадзіцца: «Які ён ахоўнік? Мы яго адразу і не заўважылі, мы ўжо гадзіну тут, а ён нават не брахнуў».

На што гаспадыня вельмі сур'эзна адказвае: «Мой Джэк у людзях разбіраецца. Значыць, вы не выклікалі ў яго падазрэнняў. Калі часам зойдзе хто нападнітку альбо наогул не вельмі добры чалавек, сабака гатовы ланцуг парваць, брэша, аж заходзіцца. Шмат разоў праверана. А вось унучка, напрыклад, першы раз са сваім жаніхом прыехала. Ён тут дзень, лічы, па двары хадзіў, Джэк ні разу голасу не падаў. Я сказала тады: «Значыць, добры хлопец».

Яшчэ адзін сабачка гаспадыні, дварняк па мянушцы Малыш, паводле яе слоў, вельмі стары. Пакуль мы былі, ён спаў на ганку амаль што ў абдымках з катом. «Вось і ўся мая гаспадарка», — усміхнулася бабулька. А потым дадала, што трымае яшчэ колькі курачак. Паколькі вёска стаіць у акружэнні лясоў, то трымаць птушку трэба ў закрытым вальеры, дзе яны і сядзяць. Але зводзіць іх гаспадыня пакуль не збіраецца. Усё ж прыемна бывае, калі на Вялікідзень альбо ўлетку ўнукі прыедуць, пачаставаць іх дамашнім яечкам.

Святлана ЯСКЕВІЧ.
yackevich@zviazda.by

СВЯТОЧНАЯ МІСІЯ ВЕТЭРАНАЎ

У гісторыка-культурным комплексе «Гродзенская крэпасць — Партызанскі лагер» адбылася сустрэча ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны з кіраўніцтвам вобласці і моладдзю

Партызанскі лагер размешчаны непадалёку ад Гродна, каля агракультурнага комплексу «Гарадзенскі маёнтак «Каробчыцы». Два гады таму тут з'явілася і каплічка памяці. У адметныя для краіны даты — у Дзень Перамогі і Дзень Незалежнасці, — сюды прыходзяць удзельнікі вайны, прадстаўнікі прадпрыемстваў і ўстаноў, маладыя гродзенцы, каб ускласці кветкі, а таксама нагадаць, якой цаной заваяваны незалежнасць краіны і мірнае жыццё.

Не адзін год правяла ў партызанскім атрадзе Лідзя Жыткewіч. Яе бацькі разам з дзецьмі выехалі з акупіраванага Мінска і трапілі ў партызанскі лагер. Лідзя Сцяпанавна была тады няпоўналетняй, але працавала нараўне з дарослымі — даглядала параненых, гатвала ежу, мыла бялізну. Лідзя Жыткewіч прайшла доўгімі франтавымі дарогамі і сустрэла Перамогу ў Берліне. І цяпер, у свае 92 гады, лічыць вялікім шчасцем жыць пад мірным небам.

Падчас неформальных зносін намеснік старшыні Гродзенскага аблвыканкама Віктар ЛІСКОВІЧ адзначыў, што кіраўніцтва краіны мэтанакіравана падтрымлівае палітыку захавання і ўмацавання міру. І ветэраны ўнеслі ў гэта самы важкі ўклад.

Рыгор Абялеўскі, ветэран-памежнік, расказвае, што тут ішла жорсткія баі як у Першую, так і ў Другую сусветную вайну. Наваколле, дзе цяпер стаіць турыстычны комплекс, памятае немала крываваў бітваў. Таму і каплічка тут узведзена ў гонар Божай Маці Аўгустойскай — заступніцы воінаў і абаронцаў.

— Для падростаючага пакалення краіне важна даведацца аб гісторыі вайны ад саміх ветэранаў, на іх прыкладзе ў моладзі фарміруецца пачуццё патрыятызму, жаданне працягваць традыцыі, — зазначыў Віктар Лісковіч.

Маргарыта УШКЕВІЧ. margo@zviazda.by

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ: ДАРОГА Ў СЕРБІЮ

Класіка беларускай паэзіі і раней перакладалі ды прапагандавалі ў Сербіі, з якой у беларускай літаратуры лучнасць самая цесная.

А вось толькі што асобным выданнем выйшлі ў свет пераклады, здзейсненыя Даяна Лазаравіч. «Вянок» па-сербску стаў і падсумоўваннем пэўных зацікаўленых літаратура ў яе вывучэнні беларускага прыгожага пісьменства. Даяна Лазаравіч — ужо вядомы ў Бялградзе і Мінску літаратуразнаўца. У гэтым годзе яна абараніла магістарскую дысертацыю па бібліяграфіі беларуска-сербскіх сувязяў. Між іншым, першую ў краіне. Так што, сёлета ў Даяны — адразу дзве значныя падзеі: выданне сербскага «Вянка» і выданне бібліяграфічнага даведніка. У розных перыядычных выданнях яшчэ раней былі надрукаваны пераклады паэзіі Петруса Броўкі, Уладзіміра Караткевіча, Анатоля Грачанікава, іншых беларускіх мастакоў слова.

Днямі Даяна Лазаравіч пабывала ў Мінску, прыняла ўдзел у рабоце Міжнароднай летняй школы беларусістыкі. Творчыя здабыткі сербскай перакладчыцы і даследчыцы адзначаны Ганаровай граматай Выдавецкага дома «Звязда» і Граматай Саюза пісьменнікаў Беларусі. Спадарыню Даяну прымалі ў Міністэрстве інфармацыі Рэспублікі Беларусь, дзе яна падзялілася планами на будучыню. Сербскую перакладчыцу запрасілі на традыцыйную Міжнародную выстаўку-кірмаш, якая пройдзе па традыцыі ў лютым 2018 года ў Мінску. Мяркуюцца, што ганаровым госцем выстаўкі будзе Сербія. Удзел у сустрэчы ў Міністэрстве інфармацыі прыняў вядомы беларускі сербіст доктар філалагічных навук Іван Чарота. Ён выдатна валодае сербскай мовай, выдаў каля 100 кніг перакладаў з сербскай на беларускую і рускую мовы, а таксама — з беларускай на сербскую. Іван Аляксеевіч назваў выданне «Вянка» па-сербску падзеяй, якая надае новы віток увагі да спадчыны класіка беларускай паэзіі ва ўсёй Еўропе.

Мікола БЕРЛЕЖ.